

LIBERTATEA

Abonamentul:

Prețul foii „Libertatea” cu adăusele sale „Foaia Inter.”, literară-illustrată și „Tovărășia”, economică, — e următorul: pe un an 8 coroane; pe 1/2, an 4 coroane.

Pentru economi: numai 5 cor. pe an!

Pentru România pe an 30 Lei; pentru America 2 1/2 dolari.

Foaie națională politică.

Apare în fiecare Sâmbătă.

Inserțiuni:

1 pag. 48 cor., 1/2 pag. 24 cor., 1/4 pag. 12 cor. etc. — La inserate ce să dau de mai multe-ori, să fac reduceri de taxă.

inserțiunile ca și abonamentele să plătesc înainte.

Manuscripte nu să dau napol.

Deputații între popor.

Dr. Maniu la Vinț.

Dr. A. Vlad la Cib.

Mult încercatul popor român din Transilvania, Ungaria și Bănat, oblatuit sub fericitoarea stăpânire maghiară, poate nici-odată mai mult ca azi n'a avut lipsă să se adune la sfat cu fiii săi aleși, cu conducătorii săi firești, cu cei cari au suflet din sufletul lui și a căror inimă sîngeră alătura cu a lui.

Că, uite, mâna spărgătoare de altare, a unui ministru din Pesta, să întinde neagră și cu ghiare roșii, ca să ne necinstească acum și sfintele biserici, poruncind preoților noștri să înceapă a învăța pe copiii poporului român a-și zice sfintele rugăciuni în altă limbă, decât în limba mamei lor, — vîrîndu-să prin asta începutul izgonirii limbii noastre sfinte și dela sfintele altare!

Trec peste noi zile de neapuză primejdie! Cînd fiecare Român, nu e iertat să mai fie numai un om și un creștin, ci un erou, sărînd cu totu, chiar cu primejdia bucului nostru pămîntesc deplin, ba a vieții noastre așași, întru a respinge pe Satan care să apropie să ne spitească sufletele!

Bietul și bunul și prea îndelung răbdătorul nostru popor, nici nu știe încă ce binele ce primejdii să se de-asupra capului lui, ce răbi croncănitori a pustiire filfăe aripile peste sufletul străbun românesc!

De aceea mai mult ca și-cînd un lucru înțelept de folos fac deputații noștri naționali, mergînd prin curile lor în mijlocul poporului, luminîndu-l asupra tuturor strîmtorărilor vieții naționale, între care cea nouă e atacarea dreptu-

lui limbii noastre în învățarea religiei și a rugăciunilor în școlile ținute de stat printre noi, care e numai începutul unui rău de o sută de ori mai mare, ce va urma, dacă la acesta unul nu-i vom putea turti capul chiar acum, cînd e încă mic și abia începător!

De aceea cu bucurie vestim, că dnii deputați Dr. Vajda, Dr. Maniu, Dr. Vlad, și alții, și-au început și își urmează apostolia națională, și cel dinții, precum să știe, cutreeră Munții, —

iar' al doilea, dl Dr. Maniu își cheamă alegătorii la Vințul-de-jos pe Duminecă în 12 Septembrie, și

— Dr. A. Vlad cheamă alegătorii și poporul de pe Valea-Geoagiului, pe Dumineca cealaltă în 19 Sept. n. la adunare în comuna Cib, — între Geoagiu și Zlatna, unde nici un alt deputat de mai nainte, nu și-a luat osteneala a merge să stee cu poporul de vorbă, și mai ales nu așa, ca să-i vorbească pe placul inimii lui, a celei de toți cîinii mușcată!

Românii dela Vinț și jur adune-să dar cu drag pe Duminecă la Vinț, iar cei de pe Valea-Geoagiului vie roiu frumos în comuna de munte Cib, — spre a asculta graiul cald și izvorit din inimă de frate a deputaților noștri naționali!

UNELE—ALTELE

Maghiarizarea învățămîntului religiei.

— Lupta biserialor române —

— La Sibiu a fost săptămîna trecută ședința conzistorului Metropolitan, la care iau parte arhieriei tuturor trei episcopatelor gr.-or. rom. cu sfetnicii lor cei mai înalți, — am putea zice generalii și căpitani bisericei.

După debateri adînci și

cu temeuri tari, sfatul acestor bătrîni părinți ai bisericei au hotărît cu toate glasurile, că biserica nu să poate supune poruncii ministrului Apponyi, de-a începe să învețe, fie și numai o parte cît de mică, și numai în unele școli (în cele de stat), ceva din religie și din rugăciuni și ungurește, — ci rămîne hotărîtă pe lîngă drepturile mari și vechi ale bisericii de a-și învăța pe fii săi, ori-unde ar fi ei, în școli de stat ori confessionale, în casarme sau în temnițe, în bine sau în rău, religia, numai în limba mamei lor, care e limba oficioasă, de slujbă: limba română!

Singura hotărîre ce putea să se iee!

— La Blaj a fost în săptămîna de față, în 6 și 7 Sept. adunat la sfat tot asemenea conzistorul Metropoliei gr.-cath. române, luînd parte sfinții arhieriei și sfetnicii lor cei mai înalți: Sfătuirea a desbătut cu multă temeinicie împrejurările grele și primejdiile în fața cărora să află pusă biserica prin porunca neașteptată și nedreaptă a ministrului: Hotărîrea consfătuirii nu ne e încă cunoscută pe cînd scriem aceste șire, — dar ea nu poate fi alta, decît la fel cu a bisericii surori dela Sibiu.

*

Retragere?

Ziarul „Keleti Értésítő” prin care își spun de regulă ministrii gîndurile și planurile, zice că între ministru și episcopatul gr.-cath. ar fi pertractări pentru a să găsi chipul și modrul a să trece în pace peste neplăcuta încordare. Și, după părerea altor foi, ci-că ministrul ar avea de gînd să amtie pe un an ducerea în deplinire a poruncii sale. Adecă astan să rămînă încă lucrurile cum au fost. Iar peste un an, cine-o fi ministru pe atunci, treaba lui să stea de nou nainte cu acest măr de ceartă.

Glasul Regelui Carol

„Nu-ți face fiii advocați”...

— S'o auzim și noi! —

La sfîrșitul săptămîinii trecute, Sîmbătă în 4 Sept. n., Maestățile lor Regele Carol și Regina Elisaveta, însoțiți de curtea lor princiară, — aflîndu-să de tot bine cu sănătatea, au făcut o călătorie de plăcere dela Sinaia pe Valea-Prahovei, până la Buștenari, cercetînd feluritele fabrici și fîntni de petrol.

Intîia comună în care înalții excursioniști s'au oprit, a fost Comarnic-ul. Comuna era frumos împodobită cu porți de verdeață și cu steaguri naționale ce filfăiau voioase în calea Purtătorului coroanei țării.

Maestățile-lor veneau cu automobilul. Cînd s'au apropiat de comună, un soldat gornist (trimbițaș) a dat semnul și toate sirenele (fluerele) fabricilor au repetat signalul, ca vestire de bucurie pentru lumea ce aștepta cu drag pe iubitul Rege. I-s'a făcut marea primire și arătare de iubire.

În același fel călduros au fost întîmpinați în comunele Breaza de sus, Breaza de jos, Cîmpina și Telega, — iar la Buștenari, Maestățile lor au fost îndeosebi primiți ac adevărați părinți ai Țării, cu cîntarea imnului Țării „Trăiască Regele”, și altele. Aci M. Lor Regele și Regina s'au dat jos din automobil, și au cercetat 2 sonde (fîntni) de petrol ale fraților Seceleanu.

Iar mai încolo au ajuns la marile izvoare și prelucrătoare de petrol a dlui G. Stroe, unul din cei mai vechi scoțatori de petrol din pămînt, în acele părți.

Nu-ți face fiii advocați...

Ajungînd la vorbă cu dl Stroia despre familie și aflînd că are doi fii, cari sunt la școlile înalte, — Maestatea Sa Regele Carol a dat dlui Stroe sfatul, că să nu-și facă din fiii săi advocați, (nici, bine înțeles, altfel de »domni» ca advocații), ci dîndu-le școala de lipsă, cu să fie oameni culți, să-i îndrume

totuși a să întoarce la lucrarea practică și bine răsplătitoare a tatălui lor și a o duce ei mai departe!...

Așa povestesc ziarele din Țară, că a îndemnat înțeleptul Rege Carol, pe un fruntaș proprietar de izvoare de petrol.

Glasul acestui mare și cuminte Rege al Românilor, sune și pentru noi Români ce nu avem fericirea a ne număra printre supușii Măestării sale, căci înțelepciune mare răsună din acel glas!

Ba ea parcă e mai potrivită pentru noi și ca pentru frații din Regatul liber, că aceia tot mai știu îmbrățișa carierele de viață așazise „practice“, „lucrătoare“, ca industria, negoțul întreprinderile de tot felul, — dar la noi această înțelepciune e încă foarte rară! La noi, — măimutind pe Ungurii țanțoși, — să crede că dacă un băiat de țăran sau de cărturar, mare ori mic, a dat ceva cu nasu de carte, apoi negreșit numai „domn“ poate să se facă, adică domn ce șede cu peana după ureche la masă și ia la „prima“ (în ziua de luni) cea amărită de plătuță! Că numai așa este el „domn“! Și nici un părinte nu vrea să înțeleagă, că cu cele 4 clase gimnaziale, cu 6 și mai multe chiar, mai mare și mai adevărat domn faci din băiatul tău dându-l unui negoț bine purtat ori unei industrii condusă cu pricepere!

La noi în privința asta alurele de „domni“ sunt atât de minunate, că noi știm negustori tineri și isteți, cari ar putea face averi mari din negoț, — dar cari și-au părăsit negoțul pentru a primi o amărită slujbă de scriitor, în o cancelarie în care, pe lângă o plătuță mică ce o au, vor avea o viață pururea sărăcută, cu abia dela mână la gură! Dar ei cred că așa sunt mai „domni“, decât de și-ar purta cu fală și istețime negoțul lor, fiind aievea domni neatârnatători de nimenea, decât de Dzeu și de hărnicia lor, și văzindu-să cu mult mai repede ajunși la bunăstare, lucru după care toți râvnesc!

Cit de grăitoare sunt cuvintele înțeleptului Rege Carol pentru astfel de oameni rău înțelegători ai vieții.. Marele Rege nici *advocat*, sau alt domn asemenea, nu te sfătuiește să te faci, atunci când poți urma o carieră practică, care să plătește bine, ca, de pildă, negustori ori industriaș cu viitor!

Iar alegeri?

Incordarea politică între politiciii din Pesta și cercurile conducătoare din Viena, nu a slăbit prin pauza de peste vară, — ci acum să reia parcă mai cu putere.

Fiindcă cei din Pesta țin să spargă banca austro-ungară făcnd

din ea două, una pentru Austria și alta pentru Ungaria, și cei din Viena nu să prea învoesc, să vede că va urma o ruptură, pe câteva vreme, între cele două părți certate. Maestratea Sa va cere de nou a statori pace în ocîrmuirea țării, dar de nu izbutește, apoi va chema pe sine pe un om în afară de șirurile ministrilor, poate pe fostul ministru Lukács L. și îl încredințează cu ceea să-și caute soți de muncă și de clrmă, și apoi vor risipi deta de acum, avînd a să face alegeri nouă, poate chiar în toamna astal și din alegeri să cerce să-și scoată cît mai mult deputați spriginitori lui.

— Noi Români nu ne-am putea bucura de loc de venirea peste noi a unor alegeri nouă, că prea suntem nepregătiți de luptele grele ce să cer în jurul lor. Dar de vor veni, ne vom lua partea în ele, cu toate puterile!

— Unele foi țin a ști, că Apponyi umblă să ajungă el ministru președintel... Peste tot ca koșutiștii să rămână singuri la clrmă!

Vom avea în toamna asta frămîntări politice ca mai rar!

Sultanul turcilor în Romania.

— O vedenie rară. —

Dacă s'au făcut schimbări mari în felul de ocîrmuire al Turciei, — noul Sultan să vede că vrea să facă schimbări și înnoiri, după chipul celorlalți domnitori, și în ținuta sa de Sultan de țările vecine.

Coranul (biblia Turcilor) oprește ca Sultanul, care e și capul bisericesc al Turcilor, să iasă în afară din împărăția sa.

Noul Sultan însă, văzînd că toți ceilalți Domnitori, după urcarea lor în tronuri, merg de cercetează curțile domnitoare cu cari au cele mai însemnate legături, — el vrea s'orupă cu obiceiul vechi și va merge și el să viziteze câteva curți, între cari e și Curtea Regală română.

E vorba că vizita la Curtea Regală română să se întîmple la sfîșitul lunii acesteia Septembrie, la Sinaia.

La castelul Peleş din Sinaia s'au și început pregătirile pentru a primi cu cinste și cu bine pe noul stăpîn al Turciei.

Și vom avea o vedenie rară! E înția oară, că un Sultan turcesc, pășind pe pămînt românesc, să nu fie întîmpinat de guri de tunuri și cu val de foc, ci de sunete de muzică bine primitoare și de urale preținoști!

Că pîn' acum Sultanii numai în războaie grele treceau peste hotarul țării lor, și cînd el pășea acel hotar, cu foc și moarte în mână îl pășea! Și toată țara sărea în picioare în calea lui și îl înpresura cu împotrivire mare, — și mulți Sultani au venit cu capu'n cer și s'au

întors cu nasu'n țărîna din patria română!.

Acum e înțaoară că un Sultan e primit cu bine, cu frăție, ca o aștepe pămîntul românesc!

Adun. gen. a Asociațiunii.

Conducerea Asociațiunii a conchemat a duna generală anuală a acestei corporațiuni, pe ziua de 12 și 13. Octobrie la Sibiu.

Programul e cel obișnuit. În înția zi va ținea o conferență dl Ioan Agribiceanu, distinsul nostru novelist ardelean. În ziua a 2-a ședința festivă a secțiunilor științifice și împărțirea premiului A. Mureșianu.

Avînd în vedere, că îndată după aceste 2 zile de adunări ale Asociațiunii, vor urma îndată sărbările pe care le pregătește biserica gror. din privilegiul împlinirii alor 100 ani dela nașterea lui Andrei Șaguna, — e de prevăzut că lume multă va lua parte la aceste zile în Sibiu, și la Asociațiune și la celelalte sărbări, și adunarea aceasta a Asociațiunii va fi una din cele mai cercetate și interesante.

— *Despărțămîntul Hațeg* al Asociațiunii, e conchemat la adunare anuală ordinară pe ziua de 26 Septembrie n. la orele 10 în biserica gr-cat. din Ostrovul-mare.

Programul obișnuit. Să va ținea și o prelegere populară economică, cu skiopticonul.

Toți binevoitorii Asociațiunii și ai poporului român din acest ținut, sunt rugați a lua parte!

Glasul unei foi austriece.

— Foaia Principelui de coroană despre pricina dela noi cu religiunea. —

Ziarul din Viena „Reichspost“ e cunoscut ca ziarul cel mai plăcut al Principelui de coroană Francisc Ferdinand, viitorul nostru Împărat și Rege. Bărbații dela această foaie au bune legături cu cei din jurul Prințului, — așa că ceea-ce să scrie în „Reichspost“ să socotește ca oglîndind și părerile viitorului Domnitor.

Din privilegiul încordărilor ce au izbucnit între ministrul de culte ungar și bisericile române pentru învățarea religiei în ungurește. — „Reichspost“ scrie un articol foarte binevoitor Românilor și arătînd că ce face ministrul maghiar e socotit ca mare nedreptate și în cercurile cele mai înalte la Viena.

„Reichspost“ anume critică pășirea ministrului, care a ridicat „turnul de foamete“, față de preoțimea română, adică amenințarea cu detragerea întregirii plăților dela stat, — dar, zice, întreg poporul românesc privește în porunca ministrului înfrîngerea drepturilor

sale legiuite și vede în asta prevestirea maghiarizării depline a învățării religiei!

El vrea să înjosească biserica română, că de n'ar avea acest gînd, n'ar amenința cu „turnul de foamete“. Iar în această stare desnădăjduitoare, nu e mirare, că mulți Români și-au arătat gîndul, de a să declara și pe sine și copiii lor, în temeiul legii de neconfesionalitate (prin care adică, la noi în Ungaria poți ieși din legăturile oricărei biserici și să nu te mai ții de nici una), — a declara adică pentru sine și pentru copiii lor, că să lasă fără confesiune, cînd apoi copiii nu vor mai fi datori a asculta nici o religie și nu li-să vor putea cere calculi de religie. Și să vor îngrijl (părinții) ca copiii să capete creștere religioasă pe cale privată (așadar nu dela cateheții școlilor).

Din tot tonul foi vieneze să vede cum măsura lui Apponyi e socotită și acolo drept o șicană, o săcătura, un lucru de nimic!

După Congresul medical.

— Apucăturile doctorilor unguri contra României. —

Sfîrșindu-să săptămîna trecută congresul medicilor la Budapesta o parte a medicilor, anume Francezii, Italianii, Bălgienii, și alții, și-au arătat dorința a merge și la Constantinopol.

Drumul la Constantinopol îl pot face peste Sirbia — Bulgaria, sau peste România. Doctorii unguri i-au sfătuit pe oaspeții francezi, italieni, ect. să meargă peste Sirbia, aceia însă spuneau că doresc să treacă peste România, să vadă Bucureștii și Constanța, mai ales că, după cum arată mersul trenurilor, pot sta la București și la Constanța 3 ore și pot vedea multe lucruri ce-i interesează, din aceste orașe române.

Arangiatorii unguri dela Budapesta li-au spus că bine, fi conduc ei și peste România până la Constantinopol, — dar și-au pus de gînd să păcălească pe oaspeții lor în un chip nebărbătesc: Ei au tocmnit lucrul așa că trenul lor a întârziat pe drum aproape toate cele 3 ore, ca așa medicii străini să n'aibă vreme sta prin orașele române, nici să poată sta mult de vorbă cu Români.

Pe cînd au sosit la București medicii streini au avut abia o oră liberă a putea vedea și capitala română, — vreme în care de fapt ei abia au putut cerceta în fu-clinica cea frumoasă și mare a universității din București, pe care au lăudat-o foarte mult, — și să treibuit să plece mai departe. La Constanța apoi ei n'au avut vreme nici să primească o cină dela mâinii de acolo, căci conducătorii

ungur al excursiei a spus, că vaporul nu poate întârzia, trebuie să plece la ciasul pus!

Au văzut îndată streinii că lucrul e anume așa întocmit și mulți și-au arătat adîncă neplăcere asupra acestor fapte a urei ungurești ba cîțiva medici francezi l'au certat aspru pe conducătorul excursiei, pentru că i-a purtat ca pe niște copii de colo-colo, răpindu-le puțința a sta, cît puteau și doreau să stea, în mijlocul soților lor români pentru cari au venit pe aici! S'au dus scîrbiți de urita apucătură la urei ungurești.

O cerere obraznică.

În Deva iasă o fițuică ungurească cu numele: Déva és Vidéke. Căpetenia scriitorilor ei e Dénes Károly, inspectorul de școale, cel mai greu atins de frigurile sovietizmului.

Iată ce cetim în nrul 34 al acestei fițuice:

„Anuarul gimnaziului din Brad îl deschide o lucrare a Drului T. Suci: Noțiuni de poezie populară. Iată, cum aprigii frați români folosesc și cel mai mic prilej de a-și preamări limba și literatura, ceea ce abia li-se poate lua în nume de rău. Dar' ce-a-ce aflăm ciudat, că deși biblioteca gimnaziului s'a sporit în măsură mare în acest an, cărți ungurești au adus în număr neînsemnat. Și e ciudat și amăuzător, că mare parte a cărților aduse s'au luat din istoria, literatura și arta ungară. Cîteva cărți ungurești s'au trimis ministrul, din oficiu. De ce să ne mirăm deci, că duhul ungaresc patriotic nu prinde rădăcini, în școlile române gr-or? Doar în bibliotecile lor abia găsești cîte ceva din produsele literaturii și științei, adunate de țara maghiară în o mie de ani, — iar produsele culturii primitive (incepătoare) ale tinerului regat valah sunt în număr aproape deplin.

„Guvernul maghiar ar face bine, dacă ar sili astfel de școli să-și cumpere bibliotecile cu cărți ungurești, cel puțin două-trei mii. Tot ce merge, că naționalitățile în țara ungurească, cu ajutor dela stat să se îmbărească în ruptul capului literaturii primitive a unui stat, străin, iar literatura țării lor s'o socotească și cînd nici n'ar fi, demonstrînd cu aceasta contra ideii de stat maghiar.

Pentru tinerime n'au cumpărat nici o carte ungurească, ca și cînd statul maghiar cu toată cultura lui, nu n'ar exista. Acest lucru e vădit și dureros pentru darnicul stat maghiar. Nu e mirare deci, că tinerii cu 4 clase dela acest gimnaziu, cea mai mare parte numai unguri, s'au răpedit pe ungar.

Tragem luarea aminte a directorului suprem asupra acestui lucru.

Peste tot la școlile aceste nu se vede a te uita numai pe de-a-uride. Cîte un răspuns două din țara maghiară încă nu arată duhul patriotic și nu, mai ales din Brad, cari nu de mult s'au ocupat în cercetare pentru aceasta.

S'au ținut și sărbători: pe Șaguna sărbătorit de 2 ori. Dar nici

6 Octobrie, nici 15 Martie nu li-e sărbătoare, — de unde încă să vede, că școala stă departe de simțămintele nației maghiare. Ei de silă — ca de voie bună să țin de prescrierile regulamentelor, dar încolo n'au nimic cu trecutul de o mie de ani al țării noastre. Formează adevărat stat în stat. Aceasta numai o lecure are: Statificarea școalelor secundare (adecă statul să răpiască gimnaziul).

„În cursul anului au făcut excursie și la Cebea. Ce poate fi la Cebea, ce tinerimea trebuie să vadă negreșit? Nu e acolo nici deosebită frumusețe a naturii, nici clădiri monumentale. Da, dar acolo e puternicul stejar, de care ungurimea a fost spînzurată cu grămadă în lupta libertății și e acolo mormîntul vestitului Iancu. Iată așa învață ei tinerimea română din Ungaria la patriotism. Iși poate ori-cine închipui, că la Cebea nu pe unguri i-au preamărit. Dle director suprem, aceasta încă trebuie s'o vezi și să împedeci astfel de excursiuni, cari strică și duc în rădăcine tinerimea. Ori-cine vede așa-dăc, că în această școală altoiesc în tinerime dușmănia fățișă contra patriei maghiare și pentru aceea astfel de școli n'au îndreptățirea de a trăi în țara aceasta.

„Zădarnic să vor sbate ori cît cei dela conducerea școlii, nici o data nu vor fi în stare a răsturna cu temei spusele noastre“.

Vezi ce ți-e mintea Săcuiului? Pentru-că gimnaziul din Brad cu limba de învățare cea română, în anul Domnului 1909 a cumpărat mai multe cărți românești, decît ungurești, pentru-că a ținut numai sărbătorile prescrise de lege, și nu și cele dorite de mintea Săcuiului, și în urmă pentru-că școlarii au făcut o plimbare la Cebea, — el formează „stat în stat“, el „desprețuiește trecutul, limba și cultura ungurească“, ba „oltoiește în tinerime de-adreptul dușmănie contra patriei maghiare“, deci „n'are îndreptățire de a trăi, cum e“ trebuie „răpit de stat“!

Băgați bine de samă, că aceste gogorite le scrie o gazetă, condusă de inspectorul de școale al marelui comitat al Hunedoarei, de vajnicul reprezentant al „duhului“ și culturai maghiare.

Cui să spui că acest gimnaziu s'a făcut și să țină din creșterii bietilor săraci, cari trăiesc prin ri-pele stîncosului Zarand și alină fudulia Domnilor cari îi stăpînesc, cu arunc comunal uneori de 100% a dării directe, — și că pentru atîta jertfă sunt îndreptății a-și cultiva după plac în linia întii limba și literatura neamului lor? Cui să-i spui, că acest drept îl au asigurat împede în legile țării? Că gimnaziul lor împlinesc toate cerințele legilor și toate poruncile ministrilor. Că dacă în anul acesta au cumpărat mai puține cărți ungurești, e că le-au avut cumpărate din anii ceialalți toate, cîte trebuie pentru învățarea și deprinderea limbei ungurești! Că nu numai cu învățarea limbei ungurești, dar cu tot

mersul gimnaziului au fost deplin mulțumiți toți directorii supremi și toți trimișii guvernelor, până și vestitul Iancsó Benedek.

Cui să-i arăți, pentru-ce a urmat „detronarea“, de care pare a să ținui scriitorul fițuiceii la sfîrșitul articolului?

Ți-o spus el d'inainte că-i „în zadar“. Cu omul cuprins — vorba Românilui — de alte-ale... nu poți vorbi așa. Cu unul care în chipul acesta ațită contra unei școale, ce împlinesc o frumoasă și patriotică chemare, ar fi datorința procurorului să vorbească așa după cum îi poruncește legea.

Dacă stăm și ne gîndim puțin, totuși e ciudat lucru, ca cineva să îndrăznească a scrie în gazetă în felul acesta contra unuia dintre cele mai scumpe așezăminte de cultură a unui popor. Suntem atîtea milioane de oameni laolaltă și cîte un trecsărit, călcînd în picioare toate legile, cari ocrotesc puținele noastre altare de cultură, cutează a ne batjocuri în chipul acesta! Parcă am început a fi nepăsători la asemenea lovituri. Auzi chiar vre-un deputat dietal zicînd: da, da, ni-se vor lua toate școlile, toate gimnaziile, he-e, n'ai ce-i face, putereal... — Un ministru, cu mare laudă spune că, da, cu voia lui s'a dat porunca pentru învățarea rugăciunilor în ungurește și cînd spărie cu tragerea congruei, o frică de mormînt închează inimile.

Croatii o mână de oameni, față de noi, și știu să-și zmulgă drepturi, la cari noi nici nu visăm.

Mica țărișoară Sîrbia să puse în poară cu puternica noastră împărăție și curagiul ei i-a adus neprețuite foloase. Mai nou: Grecii din Creta, o ceată și mai mică, nu s'au înspăimîntă de toate tunurile corăbiilor de războiu ale „Europei“.

Și pentru ce cîștigă toți aceștia? Pentru-că mai mult decît la congruă, mai mult decît la viața singuraticului, țin la dreptul dumnezeesc al neamului lor, de a trăi în limba și legea strămoșilor!

Pe cîtă vreme noi vom sta: de o parte cei cu... congrua (de ori-ce natură), iar de alta grosul milioaneilor de analfabeți. — s'a sfîrșit cu viața noastră ca neam: lupii își vor face mendrele în dragă voie în staulul nostru!

E timpul suprem, ca desprețuind ori-ce congruă; să ne întoarcem la analfabeții nostri, să le ajutăm să iasă din întunec, și atunci „congrua“ binecuvîntată nu va întârzia, iar fierele vor sta departe de staulul nostru!

Din mișeliile orașelor mari.

Prin unele orașe mari, — între Budapesta poate fi pusă la locul de „onoare“ — sunt atît de mulți și de cutezători tîlhari de stradă, că omul străin nu e sigur că va

trece zece pași cu pace! La stațiunile trenurilor în Budapesta, sunt puse pe toți părății table mari cu scrisoarea: »Feriți vă de hoții de buzunare!“ Atîția să ve le că-s, încît e lipsă să pui aceste table, doar prin asta mai poți spăria pe hoți și mai ferești lumea de marile supărări ce-o pot ajunge cum pune piciorul de pe tren în — capitala ungurească.

Zilele astea foile din România aduceau știri despre niște blăstămați de aceștia iviți și la Bucu-rești. Iaca ce făceau cîteva inși:

Unui tînar de meserie apotecar, i-să urise a mai face leacuri după rețetele doctorilor și s'a pus și și-a făcut el o rețetă după care ar putea mai repede și pe ușor ajunge la gologani. A început anume a să da pe sine drept — pictor de biserici! A umblat prin locuri unde să zidesc biserici nouă și s'a tocmit să le zugrăvească cu cei mai frumoși Christosi și mai arătători apostoli. Iar ca tîrgul să aibă putere și el să nu să ducă în altă parte, lua, între martori și dînd cuitanță întărită bine, arvună de cîte 500—600 Lei (coroane). A fript așa cîteva biserici, dar a fost prins că în România poliția e foarte bună. Și știți ce s'a aflat? Că cel-ce să imbia a zugrăvi pe cei mai frumoși Christosi creștini, era un puiu de jidan al dracului, ceva Honicman, botezat Focșăneanul...

Acum e arestat și își sparge capul cum ar putea iscodi un rețetă (apotecar fiind) cu ajutorul căruia să sufle 'n păsat poliției, lăsîndu-le numai locul cald!... Dar nu nimereste!

— Alții au făcut'o și mai frumos. Doi mișei, unul pare după nume Român, celalalt chemîndu-să Schwarz, putem spune că-i jidan cu bunăsamă, s'au întovărășit să tragă cîte-o pungășie așa pe la marginele marelui oraș. Schwarz era vătaful, Românul coadă după el. Ce-au făcut?

Au ieșit la marginea orașului și pîneau doar pun mîna pe cîte-o femeie țărancă ori țăran ce să vede mai neumblat prin lume, — și iaca într'o zi, văd venind spre oraș o femeie de pe fața căreia purură ghici că nu multe știe de pe la orașe.

Cum ajunse în dreptul lor, o opriră:

— De unde ești dta? o întrebă, ca să-i probeze istețimea.

— Dela țară.

— Und ți-i biletul?

— Ce bilet?

— Biletul că ai slobozenie a intra în oraș? — ziseră privindu-o întrebător, ca să vadă de pricepe ea ceva ori nu.

Biata femeie începu a să plînge că ea zău n'a știut că trebuie să aducă bilet de intrare în oraș. N'are!

— Atunci hai cu noi la poliție!, ziseră mișei, văzînd că au de lucru cu o proastă și fricoasă. Și unul din ei o prinse de mână ca să-i ajute a găsi mai ușor calea la polițe, — și în vremea asta, fără să simță ea nimic, îi scoase frumusețea punga cu bănuții pe care femeia li aducea cu sine la oraș pentru cumpărări!

Dar — norocu! jidanului nu fu de lungă viață: un polițist isteț îi zări în jurul femeii și repede puse mîna pe ei, — poftindu-i să vină să capete acum ei „bilet“ dela polițiel!

Sărbări culturale la Alba-Iulia.

Zilele de 19 și 20 Sept. vor fi zile de mari sărbări culturale în orașul Alba-Iulia reședința pe vremuri a Metropoliei românești ardelene, oraș de care ne leagă atâtea amintiri scumpe și mari istorice, și azi atât de înstrăinat sufletelor noastre...

Alba-Iulia e inima unui mare ținut românesc, e la gură văilor ce duc în Munții-Apuseni, și deși azi e tare copleșită de străini, e totuși și azi bogată în Români. Dintre cele 12.000 locuitori, și azi peste 5000 sunt Români, cu protopop greco-catolic și greco-oriental, cu câte 2 parochii unite și două ne-unite, — și cu număroasă inteligență română.

Aci a aflat de bine „Societatea de teatru“ să-și țină ăstan adunarea sa generală anuală, dând privilegii număroșilor Români de aci și marelui jur românesc, a-și arăta și el măsura însuflețirii sale pentru marele nostru vis național de a avea ca mână un teatru românesc pentru Români din țările Coroanei ungare! E frumos acest vis, căci teatrul e o școală ce înfrumusețe puternic asupra minților și inimilor. Și fericite de poporul care are și teatre îndestulătoare.

Și noi încă nu avem nici una! Abia acum ne nizuim mai din adins să adunăm fondul, banii, de lipsă, pentru-ca după-ce am avea asigurate mijloacele, să ne putem gândi la înciriparea trupei care, cu ajutor dela acest fond, să poată începe nobila apostolie în slujba cultivării limbei și inimii române!

Adunările acestea ale Societății pentru fond de teatru, — au deocamdată scopul: creșterea fondului, sporirea lui cu dăni nouă dela marea obște. Totuși conducătorii Societății pregătesc peste tot locul și felurite sărbări culturale naționale în jurul acestor adunări, ca așa lumea venită la adunare ca să-i aducă obolul său, să se aleagă și ea cu oarecari răsplătiri sufletești pentru jertfa sa. Să folosesc aceste întruniri, pentru a înfrunsa spre bine asupra sufletelor române: întărind în ele rîvna spre idealul neamului, legîndu-le cu firul dragostei pentru cultura neamului!

La Alba-Iulia aflăm că să fac foarte frumoase pregătiri, ca Români ce să vor aduna aci, de sigur cu miile, — să găsească frumoase desfătări sufletești și să se ducă dela adunare și sărbătorile ei deplin mulțumiți, înălțați cu inima!

Stăruim cu drag pe lângă cetitorii nostri propoveduind că celor din jurul lor chemarea la acea adunare culturală. Cu cât va reuși mai bine, va fi mare cinstea pe tot poporul român din Alba-Iulia și

ținutul ei puternic și cu trecut mare!

Un comitet arangiator din care fac parte toți fruntașii din loc, — au trimis următoarea caldă chemare, căreia dorim să i-să dea cea mai bună ascultare:

P. T. Domnule!

Adunarea generală a „Societății pentru fond de teatru român“ să va ține anul acesta în orașul Alba-Iulia, în zilele de 19 și 20 Sept. n.

Faptul acesta, socotit ca și un eveniment, intrucît de zeci de ani nu s'au mai intrunit în orașul nostru adunări mai mari de caracter cultural-național, — ne îndeamnă a apela la întreg jurul orașului nostru, pentru a lua parte la numita adunare, socotind că, fiind vorba de Alba-Iulia, nu înțelege nimenea singur orașul, ci jurul întreg, larg și bogat în comune numai românești!

Cu dragoste invităm deci pe fiecare fruntaș, pe fiecare Român binesimțitor, la adunarea sus numită, la care prilej, pe lângă luarea la cunoștință a stării în care să află azi „Societatea pentru fond de teatru român“, e dat fiecărui de-a gusta frumoase clipe de desfătare sufletească din producțiunile artistice ce să vor da!

Binevenit va fi deci fiecare Român binesimțitor și dovadă de dreaptă înțelegere a îndrumării poporului nostru pentru iubirea și sprijinirea culturii naționale, va da fiecare fruntaș prin indemnul cald ce-l va da poporului din jur, că în zile de grele încercări, să-l îndrepteze la câteva clipe de înviorare sufletească și adaugere de statornicie și nădejde întru ajungerea idealului nostru național!

Intelectualii și popor român! Veniți cîți de mulți, pregătite fiind puncte de petrecere și îndeosebi pentru popor, a cărui înfățișare în frumosul lui port național și în număr cît mai mare, e dorită în intîia linie!

Alba-Iulia, la 6 Sept. n. 1909.

Comitetul arangiator.

Din România.

IV.

— Frămîntările cu streinii. —

Cu nimeni nu putem începe acest capitol mai potrivit decît cu marele nostru poet Mihail Eminescu, dela a cărui moarte s'au implinit 20 ani, tocmai în luna lui Cireșer din anul acesta.¹⁾ Domnul I. S. Ordeanu, în broșura-i „Eminescu pesimist, profet și economist“ explică, cu toată

¹⁾ S'a născut la 1849 în satul Dumbrăveni, județul Botoșani (Moldova). A murit în 28 Iunie 1889 lovit cu o piatră de un nebun dela Internatul Șuțu (București). Scrierile lui le-a tipărit în timpul mai nou Institutul „Minerva“ din București. Aceste sunt edițiile cele mai îngrijite și cele mai ieftine.

dreptatea, cum Eminescu era pesimist, adevărat mahnit, revoltat de starea în care să aflau Români de pretutindeni, fiindcă el vedea mai bine decît toți, îl tulbura, îl resvrăția până în adîncul sufletului, soartea ticăloasă, ce pregăteau streinii atît Terii Românești cît și Românilor de pe alte plaiuri. Și-l durea nespun, că aceștia nu au curaj, nu au pricepere, să scuture jugul, să se ridice la o viață mai omenească.

Resvrătirea aceasta sufletească trece ca un fir roșu prin cele mai multe din poeziile și scrierile lui.

Cine nu-i cunoaște bunăoră doina:

Dela Nistru pîn' la Tisa
Tot Românul plinsu-mi-s'a
Că nu mai poate străbate,
De-atîta străinătate.

Din Boian la Vatra-Donii (Bucovina)
A umplut omida cornii
Și streinul te tot paște,
De nu te mai poți cunoaște.
Sus la munte, jos pe vale
Și-au făcut dușmanii calei...

Văzînd cererile, cutropirile sdrobitoare ale tuturor liftelor streine, poetul strigă cu durere:

Vai de biet Român săracul!
Îndărăt tot dă ca racul,
Nici îi merge, nici să 'ndeamnă
Nici îi este toamna, toamnă,
Nici e vară vara lui
Și-i străin în țara lui.
Dela Turnu 'n Dorohoi²⁾
Curg dușmanii în puhoi
Și s-așază pe la noi;
Și cum vin cu drum de fier,
Toate cîntecele pier.
Sboară paserile toate
De neagra străinătate!...

Cu ce să alege neamul nostru, pe urma acestor năvăliri? Ne-o spune doina, mai departe:

Numai umbra spinului
La ușa creștinului.

Streinii străbat până și în pădurile noastre, în codii întunecați tăindule-le bunătățile pentru a se înbogăți ei:

Își desbracă țara sînul,
Codrul — frate cu Românul —
De săcure să tot pleacă.
Și izvoarele îi seacă —
Sărac în țară săracă!

Pentru toate aceste nu poartă vina numai lipitorile streine, ci mai intîi noi, cari ne lăsăm tunși ca oile. Drept aceea blastămă Eminescu:

— Cine-a îndrăgît străinii,
Mîncă-i-ar inima câinii,
Mîncă-i-ar casa pustia
Și neamul nemernicia!

Toți streinii înțelegeau că România e o „vacă bună de muls“ pentru ei și numai fiii României nu vedeau lucrul acesta trist. Domnul Ordeanu, în broșura amintită, aduce următoarea caracterizare dată de unii vecini:

„Dumnezeu a trecut pe ceriu
„cu sacul cu grăunțe. Cînd era

²⁾ Turnu Severin e oraș la capătul Țării-Românești, înspre Serbia, lângă Dunăre. Dorohoiul e oraș la celălalt capăt al României, aproape de Bucovina, cutropit de Evrei.

„de-asupra unei țări, băga mîna „în sac și arunca. Peste Grecia „nu a aruncat nici o jumătate „de mână. În Germania, Italia, „Bulgaria, a aruncat ca la o mână „de grăunțe. În Franca, Ungaria, „Rusia, ca la două mîni. Trecînd „însă pe de-asupra României, „i-s'a spart sacul și până să „bage de seamă, curse, curse, „cursese bine! De aceea Româ- „nia este cea mai lăptoasă vacă „din Europa. Vacă cu șase țite. „Fiecare din vecinii săi: Unguri, „Nemți, Ruși, Bulgari, apoi Greci „și Evrei sug cîte una, iar Ro- „mânul să uită cum alții sug la „vacă lui“.

El să indestulește cu ciorbă de urzici, cu chisăliță și cu mă-măligă din cucuruz stricat!

Poftim traiu românesc!

Partea aceasta urîta a vieții din România, și a noastră a tuturor, îl întrista adînc pe Eminescu. El înțelegea, că din punct de vedere economic, România, pe timpul său, mergea mai rău decît sub domnia Turcilor și chiar a Fanariotilor. Văzînd că mărul, roșu și frumos pe dinafară, era putred și viermănos pe din lăuntru.

Unde să caute leac de îndreptare? La streinii nu putea, căci boala venia, în mare parte, dela aceștia. La fiii țării?

Dar de aceștia nu prea erau. Boierii cei bocotani își petreceau viața în plăceri prin orașele străinătății, lăsîndu-și moșiile și muncitorii țărani în grija Evreilor, Grecilor și Bulgarilor.

„Clasa noastră cultă, zice cu „durere și amarăciune Eminescu „— în cea mai mare parte nu „este românească. Grecii și Bul- „garii, așezați în tîrgurile no- „stre, și-au trimis feciorii la Pa- „ris și aceștia s'au întors ca ti- „neri români... Apoi, orice cana- „lie (mișel), care a deprins trî- „buchi în Paris, așteaptă să se „facă aici în țeară, cel puțin „ministru“.

Aceste adevăruri le mai rosteste cu ascuțișul condeiului și viguros fără seamăn, în Scrisoarea III:

Și apoi în sfațul Țării
să adun' să se admire,
Bulgăroi cu ceafa groasă,
grecotei cu nas subțire —
Toate mutrele acestea
sunt pretinse de Roman,
Toată greco-bulgăriimea
e nepoata lui Traian!
Spuma asta 'nveninată
astă plebe, ăst gunoiu,
Să ajung'a fi stăpîna
și pe țară și pe noi?

Voi sunteți urmașii Romei?
Niște răi și niște fameni!

I-e rușine omenirei
să vă zică vouă oameni!

Și această ciumă 'n lume
și aceste creaturi

Nici rușine n'au să iee
în zmintitele lor guri

Gloria neamului nostru
spre-a-o face de ocară,
Indrăsnesc ca să rostească
pân' și numele tău... țară!

Prea v'ati arătat arama,
sfășiind această țară,
Prea făcurăți neamul nostru
de rușine și ocară,
Prea v'ati bătut joc de limbă,
de străbuni și obicei,
Ca să nu s'arate-odată;
ce sunteți: niște mișei!
Da, ciștișgul fără muncă,
iată singura pornire...

Cum nu vii tu, Tepeș Doamne,
ca punind mâna pe ei,
Să-i împarți în două cete:
în zmințiți și în mișei,
Și în două temniți large
cu de-a sila să-i aduni,
Să dai foc la pușcărie
și la casa de nebuni!

Versuri de aceste rar s'au mai
scris în vr'o literatură din lume!
Fiecare par'că-i o descărcare de
trăzneci!

Dar Tepeș nu învie ca să curețe
țara de oamenii cei lacomi și mișei. În
locul lui, trebuie să pășească po-
porul luminându-se și muncind cu
pricepere și bună înțelegere! Viața
de azi pune în mâna celor *pricepuși*
o armă mult mai primejdioasă decât
pușca și țapa: e boicotul, adică
ocolirea a tot ce e străin: să nu-i
ceri nimic, să nu-i dai nimic! Caută
meșteșugari din neamul tău, caută
negustori din neamul tău,—dacă vrei
să-ți faci un lucru ori să-ți cumperi
ceva. Lucrând cu toții, de-o dată,
în acest fel: am vedea în scurtă
vreme cum streinii s'ar căra pe alte
plaiuri, unde-or da de oameni mai
proști...

În ori-ce caz, dacă un neam nu
să poate ajutama pe sine însuși, ci-și
așteaptă mântuirea dela streini, e
ursit să piară de pe fața pământului.
Și mai bine ar fi, ca un neam ca
acesta nici să nu să fi născut, pen-
tru a pune bețe în roate în dez-
voltarea altor neamuri mai vrednice!
Mai bine ar fi să i-se împlinescă
blăstămatul lui Eminescu din „Ru-
găciunea unui Dac“:

Să blăstămați pe-ori cine
de mine-o avea milă,
Să bine cuvinteze
pe cel ce mă împilă,
Să-asculte orice gură
ce-ar vrea ca să mă ridă,
Puteri să pue 'n brațul
ce-ar sta să mă ucidă!
Și-acela dintre oameni
devină cel dintăiu,
Ce mi-ar răpi chiar piatra
ce-oiu pune-o căpătăiu.

Gonit de toată lumea
prin anii mei să trec,
Pin' ce-oiu simți că ochiu-mi
de lacrimi e sec,
Că 'n orice om din lume
un dușman ni-se naște,
C-ajung pe mine însu-mi
a nu mă mai cunoaște,
Că chinul și durerea
simțirea mi-a 'mpetrit-o,
Că pot să-mi blastem mama
pe care am iubit-o

Cînd ura cea mai crudă
mi-s'ar părea amor...
Poate-oiu uita durerea-mi
și putea să mor.

La soartă de aceasta ajung
neamurile slugarnice, cari totdeauna
fși așteaptă mîntuirea și toate lu-
crurile de-a gata dela streini, după
vorba veche: „Peară mălăiață
în gură de mătăfleată!“

Cine are urechi de auzit, să audă,
și cap de înțeles să înțeleagă.

Correspondență.

Isprăvile notarului patriot din Benic.

„Ochiul fișpanului“.

Cum plătesc primarii rom. la mii după ei!
— Spre învățătură altor primarii! —
— Septembrie 1909.

Nainte cu doi ani a murit no-
tarul român Aron Bătăcui din Benic
(lingă Teiuș), care fusese om de o-
menie, slujbaş cinstit, cu care era
multumit și poporul celor 4 sate ce
conducea.

La concursul pentru alt notar
au concurat și 7 tineri români, care
de care mai bun, între ei unul cu
doi ani de jură, și poporul mult
dorea pe unul din aceștia, cu care
să se poată înțelege bine și la care
să nu mă aștepte și milă în năcazurile
sale.

Dar nu! Fisolgăbirăul n'a voit
să pună în candidație un Român o-
dată cu capul! Că fișpanului îi trebuia
aci un „om de încredere“ în mij-
locul Valahilor acestora, și acest
om de încredere, acest „ochiu al
fișpanului“, cum îi ziceau, l'a fost
aflat în persoana patriotului pin-
tenos Nemeș Șăndor. Și l'au
făcut „ales“.

Dar abia a stat nemeșul Nemeș
un an și jumătate în scaunul de
„încredere“, și azi e trimis la plim-
bare, pentru ca mâne să fie chemat
în fața judecății pentru minuna-
tele sale isprăvuri, și de aci trimis
la plimbare prin curtea oarecărei
închisori, de sigur.

Iaca de ce:

Lunia trecută fișpanul comita-
tului, după-ce să vede că prea au-
zise multe despre bunul său „ochiu“
din Benic, a venit la puiul său la
vizită... Cînd colo ia tu pui de unde
nu-i! El nici nu era acasă. Apucase
la chefuri de Sîmbătă prin Aiud,
și nici acum Luni nu era acasă!

Dar pecind fișpanul era în co-
mună, și să năcăjea că notarul
nu-i, și nu-'s nici cheile dela cassa
de fer a cancelariei și nu poate
cerceta ce e în acea cassă de fer
(în care tot satul are puiul său
deosebit cu cheia sa deosebită pe
care o ține primarul), iaca vine un
crîșmar din Aiud, care aflase că
unde merge fișpanul, — și, spre
marea mirare a tuturor, — aduce
fișpanului *cheile* dela cassa de fer

a cancelariei! Spune că dl notar
le-a „uitat“ la el pe masă!. (Dup'a-
ceea s'a auzit prin sat, că le zălo-
gise pentru vre-o 100 cor., și acum
crîșmarul venea după bani, dar vă-
zînd ce-i pe la casa bunului său
oaspe, zicea numai că le-a „uitat“
la el...)

Cu aceste chei fișpanul a putut
deschide ușile mari ale cassei de
fer și apoi primarii cu cheile lor
au deschis puițurile lor comunale
și au lăsat pe fișpan să vază ce
mai e prin ele.

Ce s'a aflat?

La primarul român din Mesen-
tea, Ioan Miron, lipseau vre-o 300
cor. din banii de dări, la cel din
Galda-de-sus, Alexandru Preja, vre-o
2000 cor., la cel din Galda-de-jos,
Todor Gliga, alte vre-o 2000 cor.,
iar' la cel din Benic (din „centru“),
tot Român și acesta, lipseau chiar
vre-o 3000 cor.! Cîte cu atîta erau
scrîși în jurnal mai mulți bani pri-
miți dela oameni, decât să aflau
în cassă.

Luați la întrebări, că unde-'s
banii, ei spuneau, unu ca altu, că
ei mai mulți bani decât sunt, n'au
văzut. Că „Măria-sa“ notarășu scria
în protocoale și în libelele oame-
nilor, și de mai multe-ori le spu-
sesse că acum scrie în protocoale
ori libele niște bani de dări, dar'
banii n'au sosit, vin însă, că-'s pe
postă!.. Și ei au crezut Măriei-sale.
ochiului fișpanului!..

Iar' fiindcă toate libelele și jur-
nalele le subscriu și primarii, oa-
menii cari au plătit dările, nu vor
rămănea de pagubă — *ci vor ră-
mînea primarii*, patru Români gă-
găuți, cari au avut așa de mare în-
credere în „măria-sa“ cel adus de
vînturi, încît și-au pus numele unde
numai li-a cerut, și au cvitat pri-
mire de bani pe cari ei nu i-au
văzut!

Dăm la lumină această tristă
întîmplare, nu numai pentru a arăta
încă una din miile de păcate urite
ale slujbașilor de printre noi, ci
mai ales ca învățătură pen-
tru ceilalți primarii rom.
de pretutindenea, să știe că
ce răspundere au ei ca adunători
ai dării din sat! Ei n'au să sub-
scrie nici un libel de dare, nici o
cvitanță, nimic despre bani, dacă
nu au luat banii în mână!
După ce i-ai numărat și primit, sub-
scrie libelul ori cvita, — altfel pățești
ca primarii cei cu „încredere“ în
„Măria-sa“ dela Benic!

NOUȚĂȚI

La colegiul (gimnaziul) ev. re-
format din Orăștie, s'au înscris
ăstan 292 studenți, față de 300 de
anul trecut. Avînd în vedere că a-
nul trecut între cele 300 erau
76 români, lipsa Românilor nu a
scăzut decât cu 8 numărul total al
elevilor.

Și între cei 292 de acum, să află

Înscrîși 10 Români, primiți cu condiția
că să va aplană cumva pricina cu
religia. Auzim că unii elevi, pentru
a rămînea aci, ar fi adus declarația
dela părinții lor, că li lasă să în-
vețe religia la reformați..., ceea-ce
e deopotrivă cu părăsirea credinței
părinților lor. (Sunt copii de func-
ționari dela așezăminte de stat, cari
și așa ai lor erau). Foaia maghiară
din loc află că punctul de vedere
al părinților români, de a nu lăsa
copiii să învețe religia ungurește, e
o »fortare« (siluire) necuminte, pe
lingă care »caravana« trece naintel..

Părinții români năcăjiți cetească
cele ce le aducem în articolul „Gla-
sul Regelui Carol“, care pe mulți
fi va lumina și multora le poate
sluji de bun îndreptar în strimtoarea
clipei... *

Furi de-aur. Ni-să scrie că la băile
de aur din Musariu (lingă Brad) au
fost prinși săptămîna trecută de nou
3 furi de aur. Bine înțeles numai
decît ei au fost dați afară din lu-
cru și pe de-asupra dați pe mîna
judecătorei, care îi va pedepsi cu
dreaptă asprime. Faptele acestea
a băieșilor, pe lingă că-'s așa de
urite și stricîndu-le bunul nume, —
dar adesea trag după ele urmări
foarte jalnice. Cum e și cu cei trei
furi prinși acum. Unul din ei lu-
crează deja de 17 ani în baie, și ca
măne ajungînd neputincios de lucru,
avea să capete din lada băieșilor
(Bruderlada) un ajutor sigur cît va
trăi. de acuși 200 cor. pe an. Bani
buni la casa unui muncitor la zile
de bătrînețe. Acum, pe lingă aceea
că-'și perde venitul regulat ce-l a-
vea, pe lingă pedeapsa în arest și
banii ce-o va căpăta, își perde și
ori ce drept asupra ajutorului la
bătrînețele lui! Cîtă nenorocire asta
pe el și pe toată familia lui! Și cîtă
rușine! Și cîtă răspundere înaintea
lui Dzeu!

Știu că mulți băieși cetesc și
foaia noastră și nu scăpăm prile-
jiul a le atrage luarea aminte asu-
pra acestor lucruri slabe, urite
pentru numele lor, și al neamului
lor, și a stăruî să se îndemne unii
pe alții a să păzi de a cădea în
cursa aceasta a diavolului, care
fi paște paș de paș pe sub pămînt
prin cele băi.

Aibă în vedere și aceea, că dacă
băieșii sunt necredincioși, stăpîinii
ușor ajung demal și sunt siliți nainte
de vreme să înceteze lucrarea băi-
lor, ceea-ce e totuși pierdere de bun
venit pentru întreg ținutul.

Tare mult am dori să nu să
mai dea la iveală astfel de întîm-
plări netrebnice. *

Mare nenorocire la manevre. În
comitatul Tirnavei-mici manevrează
regimentul 82 de inf. și alte trupe,
printre cari și tunari mulți. În 31
Aug. trupele stăteau sub comanda
vicecolonelului Rudolf Nagy, care
îndreptîndu-le încoace și încolo, dete
de-odată poruncă tunarilor să urce

în goană mare tunurile pe locul cutare! Tunarii pornesc în galopul cailor, trecând prin apropierea comandantului. De-odată v.-colonelul stînd prea aproape de tunurile în fugă, calul lui să lovește de-un tun, și sare speriat, iar călărețul cade de pe el înaintea roatelor tunului care trecu peste el sfărîmîndu-l pe loc.

S'a oprit îndată toată manevra și a fost o spaimă și o părere mare de rău pentru crîncena nenorocire.

Senator II. la Orăștie, în locul răposatului D. David, a fost ales Joi în 9 Sept. n. dl Ernst Müller, fost tutor orfanal orășenesc până acum.

Prin „pactul“ (legămîntul de bună voe și bună-înțelegere) dintre cele 3 naționalități din oraș: Români, Sași, și Unguri, postul acesta era post lăsat Românilor.

În timpul din urmă însă concepțenii noștri Sași și Unguri, au început a nu mai ținea uzul vechiu și dreptul de candidare al clubului de care să ține postul, a nu mai ținea astfel cu vîntul dat, ci unde pot, sub un pretext ori altfel, foarte bucuros își așează pe un candidat de al lor, cuprinzînd loc ce nu li-s'ar cădea.

Așa au făcut și acum. Candidații români ai clubului român, nu i-au primit, ci și-au pus ei candidați ai lor. Ungurii au votat cu dl Dr. Neuman, Sași cu d. Ernst Müller, Români cu d. I. Jantea.

La înțlia votare au primit: Candidatul Românilor I. Jantea 16 voturi, (din 18 române prezente), Dr. Neumann 23 voturi date de Unguri și Ernst Müller 26 date de Sași. Dnii Procinkievici și I. Florea cite 1 vot.

Ne-intrunînd nici unul mai mult de jumătatea voturilor date (cum recere legea) s'a făcut votare nouă numai între cei doi cu voturi mai multe (cum prescrie legea), și atunci au primit: Ernst Müller 25 voturi, și Dr. Neuman 23. Români părăsînd sala, n'au mai luat parte la a doua votare. Vicișpanul a declarat ales pe d. Ernst Müller.

Și astfel Români au pierdut acest post însemnat pentru ei, mai ales prin necredința și lacomia Sașilor!

Liber. Dl *Dr. D. Lascu* a părăsit în zilele acestea timnița Seghedinului, unde a stat șase luni de zile. Dl Lascu va începe o muncă de organizare economică printre țărani bihereni.

Câni turbați. Afîndu-să prin Orăștie iarăși unul ori mai mulți câni turbați, — căpitanul de poliție a dat, cu data de 2 Sept. n. poruncă, ca toți câinii din oraș să fie ținuți legați în curțile lor timp de 40 zile. Pe stradă nu e iertat să fie sloboziți decît câinii cu bot-

niță și duși de ată. Pentru cei lăsați liberi vor fi pedepsiți stăpînii.

Cununie. Dl *Ioan Vărmăgean*, măiestru pantofar în Orăștie și d-na *Silvia Săbău* din Cerova și-au sârbat cununia religioasă Sămbătă în 4 Septembrie st. n., în biserica gr.-or. din Cerova. Dorim fericire!

Proces pentru o predică? Cetim prin foi, că tinerul preot gr.-or. Sebastian Stanca din Vulcan, ar fi dat în judecată pentru că în o predică ce a ținut în biserică, s'ar fi cuprins și „ațîtare la ură contra naționalității maghiare“!...

Bune zile-am ajuns, ca să fim șpionați și la sfîntul altar! Să ni-să caute și pentru predici — procese! Și prin cine să fi urmat șpionarea? Nu cumva tot prin Români cari au fost la biserică?

Pentru Brad.

La petrecerea teatrală populară împreună cu cîntări și joc, aranjată de tinerimea rom. din *Cebea* la 15/28 August a. c. au binevoit a contribui cu suprasolviri (peste taxa), următorii: M. Huțu, inv. în Ribița 3 cor., I. Indrei, preot în Caraciu 3 cor., I. Povázsai, păzitor de drum de fer din Cebea 40 fil.; S. Becsa, cand. de preot din București 20 fil., I. Berariu, proprietar în Baia-de-Criș 2 cor., P. Mioc, v. notar în Cebea 2 cor., N. N. din Cebea 3 cor., N. Clopotar, econom în Cebea 40 fil., I. Florea, proprietar în Criștior 6 cor., S. Cîmpean, cand. de adv. în Rovina 1 cor. și a trimis la cassa Dr. N. Oncu, adv. în Baia-de-Criș 5 cor., cărora și pe calea aceasta li-să exprimă cea mai adîncă mulțumită.

Total a incurs la cassă 108 cor. 80 fil. Spesele au fost 77 cor. 32 fil. (din cari 16 cor. s'au plătit dlui R. Coțoiu din Baia-de-Criș pentru 8 costume de călușeri). A rămas venit curăt 31 cor. 48 fil., care sumă s'a trimis direcțiunii gimn. rom. din Brad.

POSTA REDACȚIEI

I. B. în *Șibișel*. Nu credem că introducerea în oficiu a unui preot român trebuie să se facă dînd cu călcîiul în colegul seu, tot român, — acesta nu poate fi *idealul* unui preot tiner, pe care ni-l prezintă altfel ca pe un „idealist“. Iacă de ce nu publicăm scrisoarea ce ni-ai trimis. Alte *ideale* nu poate avea un preot tiner la noi, decît a declara războiu de stîrpire fratelui său român din aceeași comună, până poate nici bună dimineața nu și-au zis? Nu pentru a l t c e v a să crezi că nu s'a publicat scrisoarea dtale dacă lipseau din ea aceste atacuri piezișe, ascunse la adresa colegului preot de acolo, bucuros o publicam.

Dsale *A. H.* și *I. B.* în *Treb*. „Versul de jale“ nu e așa izbutit ca să poată fi pus în foaie.

I. M. în *M. k.* „In clacă“ prea slab versificată. N'o putem publica. „Lie-ciocîrlie“ asemenea.

Dlui *T. A. B.* în *B.* „Cum schimbă dracu copiii“, — n'o publicăm. Prea e material de mîrit superstiția, și așa prea multă, în poporul nostru.

I. P. în *Blaj*. Versurile trimise, prea slabe. Nu le folosim.

Ds. Trailă Fr. în *D.* Scrisoarea dtale am trimis'o protopopului respectiv să o cetească în original. De publicat n'o mai publicăm.

N. I. în *St-Nic-mare*. Pentru carte de focar întrebă la librăria N. Ciurcu din Brașov și i scrie, că dacă n'o are, să-ți aducă una din România, că i-o plătești cu cheltueli cu tot.

Ier. V. în *Sincol*. Sunt prea cunoscută poeziile populare ce ni ai trimis. Alege de cele mai rar auzite, și bucuros.

Ediția II

Poeziilor

de **Victor Bontescu!**

Trecînd toate exemplarele din volumul de poezii ale dlui Victor Bontescu, am scos a doua ediție a lor, care să află gata, de vînzare la Administrația foii noastre „Libertatea“.

Pentru a înlesni răspîndirea cit mai mare a acestui volum, în care cetitorul inteligent va găsi multe versuri de o rară frumșeță, mult spirit, mult haz și veselie tinerească, și multă poezie, — ediția a 2-a să vinde cu preț mai ieftin. Volumele din ediția întîi să vindeau cu 1 cor. 60 fil., și 10 de porto, — ediția nouă o vindem cu

numai 1 cor.

și trimis francat (posta plătită)!

Recomandăm foarte mult volumul mai ales tinerilor și damelor tinere, cari vor găsi multă plăcere în citirea acestor drăguțe versuril

A să cere la:

Admin. „Libertatea“ în Orăștie (Szászváros).

Oleiul de urechi

alui **DR. G. SCHMIDT,** medic de stat major și fistic, vindecă repede și temeinic surzicia cronică, durerea de urechi, zuzuiala de urechi și auzul greu, chiar și în cazuri învechite! — Sticla de medicină cu 4 cor. Să capătă la: **Apoteca Iosof Török** Budapesta, Király-uteza 12. (362) 4-6

Mare surprindere.

Nici cînd ocazia asta mai mult în viață!

600 obiecte, cu numai 4 K 20 fil.

Un cîas aurit splendid, anker de precizie, cu lanț, umblind acurat, pentru care să ia garanță 3 ani; 1 cravată modernă pentru domni, din mătasă; 3 năfrâmi f. fine; 1 inel pt. domni cu imitație de petri scumpe; 1 minunată garnitură de podoabe pentru doamne stînd din: 1 collier splendid de perle orientale, 1 salbă cu copcii patente, 2 eleg. brățare, 1 păreche de cercei, 1 oglindă de toaletă de buzunar; 1 portmoneu de piele; 1 păr. bumbi de manșete cu 3 gr. aur doublé, cu închidere patentă; 1 Album de ilustrate eleg. a vederilor celor mai frumoase din lume; 3 obiecte de haz, făcînd mare ris la bătrîni și tineri; 1 foarte practic așezător de epistole de dragoste pentru bărbați și femei; 20 lucruri pentru corespondență și încă peste 400 lucruri de trebuință în casă. Toate, împreună cu cîasul, care singur e vrednic acești bani, să vind cu numai 4 cor. 20 fil. — Trimitere cu rambursă ori după primirea banilor, — prin Cassa centrală de mărfuri vieneză: (461) 1-1

P. Lust, în Krakau, Nr. 119/11. Pentru cele ce nu plac, dăm banii napoi!

P. T.

Am onoare a aduce la cunoștință Onoratului public că în ziua de 15 Septembrie n. mi-am deschis

Atelierul meu de franzelărie în Orăștie, strada Lungă nr. 4.

În urma praxeii mele de 14 ani, mă aflu în acea poziție, a putea mulțami onor. public cu prăjituri și pâne de tot felul, gustoase, primind și pâne străină pentru copt înainte amiazi la 11 ore.

Recomandîndu-mi franzelăria mea onoratului public și cerîndu-i binevoitorul sprijin, semnez (460) 1-3

cu toată stima

Ioan Balomiri, frauzelar, Orăștie, Str. Lungă.

Pentru cultivătorii de vii.

Recomandăm proprietarilor de vii cu toată căldura tovarășia românească „MUGURUL“ însoțire economică-comercială în Elisabetopol (Erzsébetváros) care vinde (177) 25-25

alt oi de viță de ve de toate speciile, precum și

viță americană,

cu și fără rădăcină, și, la dorință, însoțirea dă instrucție gratis ori-cui în toate ramurile culturai de viie.

O bonă.

Pentru o familie bună din Orăştie, să caută o bonă, crescătoare lângă un copilăş de 2 ani.

Condițiile de angajare după înțelegere. (0) 3-3

Cele doritoare a ocupa acest loc, să scrie la Administrația foii, care va preda adresa la familia respectivă.

O econoamă.

La un preot văduv, a cărui copii sunt mari și căsătoriți, rămânând astfel singur, — să primește ca econoamă o femeie onestă. Ar fi preferită o preoteasă văduvă, fără copii, sau altă femeie potrivită, care să știe îngriji casa bine.

Oferentele să scrie la adresa Administrației »Libertatea« sub numirea »Econoamă«, și administrația va trimite scrisorile la locul lor. (458) 1-3

Loc bun pentru prăvălie!

Intr'un oraș din Ardeal, cu majoritate Români, în mijlocul unui jur mare românesc, — să află o casă foarte potrivită pentru

prăvălie

eventual și ospătărie:

Prăvălia e și azi, magazin, cămară, pivniță, locuință în etagiu peste prăvălie, curte, grajd pentru 8 cai sau vite, — etc. Și crîșma e tot în acea curte, cu licenție ce să poate primi. Tîrguri de săptămîină foarte mari și 4 bilciuri (tîrguri de țară) pe an.

Localul e la întîlnirea celor 3 piețe, pe uliță tare căutată. Vechiul arîndator să mută în case proprii, după-ace aci și-a făcut în 12 ani avere de zeci de mii!

Comercianți români harnici să ne dea adresa spre a-i pune în legătură cu proprietarul. (457) 1-3

Un tinăr comerciant

cu praxă și în stare a-și conduce singur bine treburile, — dorește a deschide

o prăvălie

în legătură, unde s'o potrivește, cu

crîșmă,

în o comună mai mare românească. În acest scop roagă pe domnii cărturari dela sate, cari știu un loc potrivit, să dea de știre, descriind pe scurt: mărirea comunei, ce crîșme mai sunt, ce prăvălii (bolte), etc. trimițînd scrisorile la Administrație care le va înainta ofertentului. (451) 2-3

Vin bun

să află la subscrisul producător de vinuri. Anume:

Vin vechiu, de 1907, cu 48 fil. literul
" " de 1908, cu 45 " "
Rizling și Rouze . cu 42 " "
Rizling, Rouze și
Mustafer, mestecat, cu 40 " "

Vinul să vinde dela 50 litri în sus. Vasé (butoaie) să dau împrumut.

Vin-nou, din 1909, must, ca și vin stat, nou, să va afla de vînzare la subscrisul dela 10 Octobrie încolo!

Prețurile cele mai joase!

E vin din coastele Șiriei, nu de șes! Foarte fin!

Rog a fi onorat cu comande cu încredere!

Petru Benea,
 propr. de vii în Világos,
 posta și gara în loc, comit.
 Aradului. (454) 2-5

De închiriat!

Local pentru un meseriaș!

Pe drumul țării vis-à-vis de biserica română, în casele subscrisului, să află de închiriat (440) 4-

local de lucrătoare

pentru măestru ferar sau măsar, sau alt profesionist, — și cuartirul de lipsă. Curte, grădină. — Să poate închiria îndată! — Pentru informațiuni a să adresa la proprietarul

Ioan Lăzăroiu,
 com. în Orăştie (Szászváros).

CINE VOESTE A ZIDI

case nouă, și dorește a avea lucrul bun de măsar, (timplar) ca: Uși, ferestri, padimente, aranjamente în școale și biserici, și altele, — să nu lătrzie a cerceta atelierul subscrisului — unde s'au gătit cele mai multe lucrări atît la case particulare, cit și pentru școli și biserici!

Rog onor. public român, și onoratele comitete parohiale, a să adresa cu toată încrederea la mine, asigurîndu-mi că pe lângă prețuri moderate, le dau lucrul bun și solid, — punînd mare grije și pentru transportul lucrului pe unde ar fi de transportat.

15-24
268) **Dumitru Martin,** măestru timplar (măsar) în Orăştie, (Szászváros).

Anunț.

În prăvălia de mărfuri mixte a subscrisului să primește

un învățacel care să știe scrie și socoti.

Condițiuni ușoare. (449) 2-3

Ioan Nicoară, comerciant
 în Pianul-de-sus (Felső-Pián,
 u. p. Szász-Sebes.)

Candidat de avocat.

În cancelaria subscrisului află aplicare

un candidat de avocat cu începere dela 1 Octobrie 1909.

Candidatul poate fi și începător. (453) 2-3

Reflectanții să se adreseze de-adreptul la subscrisul:

Dr. Stefan Rozvan, adv.
 în Ilia (Maros-Ilye).

Comis

Pentru prăvălia mea mixtă, caut

un comis

care să se priceapă la toate branșele, să fie vînzător bun și cu purtare solidă.

Postul e de ocupat din 15-30 Septemvrie a. c. Salariu 40-50 cor. lunar, și întreținerea, afară de spălat. Oferte a să trimite subsemnatului.

Iosif Petrovits
 comerciant în H.-Dobra.

Să află de vînzare mobilierul necesar pentru un dormitor și o sufragerie (prințitor). (446) 3-3

Pentru informațiuni a să adresa la Administrația foii.

Atențiune! — Lucru bun de măsar!

Cine voeste a căpăta lucru bun de măsar, precum sunt: uși, ferestri, padimente și tot felul de aranjamente de biserici, școli, case private și crijme, să cerceteze cu încredere atelierul lui Alexandru C. Josan, din Hărău, unde va căpăta lucrurile cele mai moderne, durabile (trainice) și cu prețurile cele mai moderate, așa cum nici care alt măestru dela oraș nu e în stare a le servi, pentru-că subscrisul e scutit de multele spese ce să cer la un măestru dela oraș, și cu atît servește on. public cu mult mai ieftin. Face toate lucrurile după chipul cel mai nou!

Alexandru C. Josan

m. măsar în Hărău.

(Harró u. p. M.-Solymos)

(408) 6-8

Tot aci să primește și un învățacel!

PENTRU ZIDIRI:

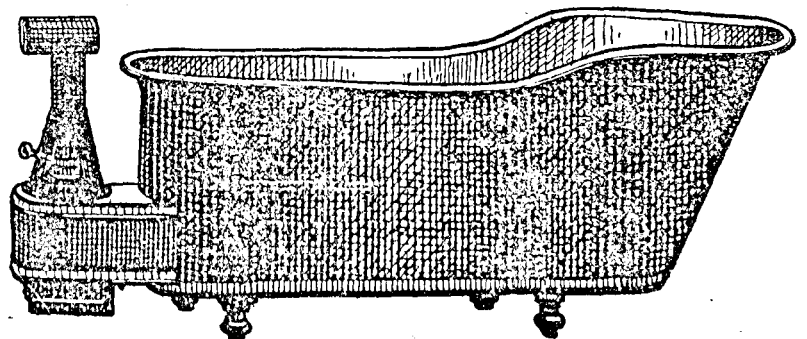
Traverse; legături de fier; cement de Beocsin, Portland și Roman; trestie de stucatură și țesetură de Bacula; împletituri de sîrmă; hîrtie gudronată (pentru coperit) și plăci de izolare;

(435) — tinichea neagră și zincuită. — 5-5

CAROL F. JICKELI, Alba-Iulia și Sibiu.

În SIBIIU (Nagyszeben).

Vanele de baie Stuchlichs.

O vană cu numai încălzește în 3/4 de oră 150 de litri de apă, pentru 40 cor. care îi trebuie cărbuni de lemn numai de 10 fileri!

(0) O vană de încălzit Lungimea fundului vanei 122 cm. — numai 24 cor. : — : Înălțimea de 60 cm. : — : 1-25

Comandele să efectueze imediat și să trimit cu rambursă.

Gustav Stuchlich, Entengasse 17. HERMANSTADT. Sargasse 15.

„Geogeană” institut de credit și econ. societate pe acții în GEOAGIU — (Algyógy).

Primește depuneri spre fructificare:

Cu 4½%, dacă anunțul e scurt. Intr'ucit permite starea cassei, aceste să replătesc și fără anunț;

Cu 5%, dacă sumele sunt cel puțin de 500 cor. și termenul de anunț 15 zile.

Cu 5½%, dacă să depun sume de 1000—2000 cor. cel puțin pe an, cu anunț statutar.

Sume mai mari, după învoeli speciale.

Depuneri de-ale corporațiilor culturale să retribuesc cu 6%.

Darea de interese o plătește institutul.

Interesele să capitalizează de două-ori pe an: în 30 Iunie și 31 Dec.

Depuneri și ridicări să pot face și prin postă, ori prin mandate de cec. De asemenea punem la dispoziția celor doritori cassette de economizare.

10—12 (256)

Direcțiunea.

„ARDELEANA”

institut de credit și econ., societ. pe acții în Orăștie—Szászváros.

FILIALĂ ÎN VINȚUL-DE-JOS (ALVINCZ)

Fonduri proprii K 1,800.000.

Depuneri K 3,000.000.

I. *Acoardă împrumuturi pe cambii și obligațiuni cu cavenți* (chizeși) pe sama clientelei țărănești în condițiunile cele mai ușoare.

II. *Escontează cambii comerciale* în condițiuni favorabile cu 7—7½%. La cambiile băncilor și firmelor acoardă favoruri deosebite.

III. *Acoardă împrumuturi pe efecte publice de stat și private*, deasemenea în condițiuni favorabile cu 6—7%.

IV. *Deschide Credite de Co. Corent* pe lingă acoperire corespunzătoare firmelor și clienților ale căror afaceri reclamă dese plătiri și încassări.

V. *Execută tot felul de afaceri de bancă* ca: încassări de bancă, cumpărări și vânzări de efecte, schimbări de monede, etc. etc.

VI. *Acoardă împrumuturi hipotecare simple și cu anuități* în condițiunile cele mai ușoare. Dobînda acestor împrumuturi variază după calitatea ipoteci de la 6—7%. Cu cât ipoteca e mai bună, cu atât dobînda e mai mică. Cererile pentru împrumuturile hipotecare au să fie înzestrate cu 1) extras de cărțile funduare; 2) foile de catastru; 3) libel ori atestat de dare; 4) atestat de prețuire și 5) ori-ce alte documente cu cari s'ar putea dovedi valoarea realităților de hipotecat, cum sunt de pildă: contracte de cumpărare, chirii, arinzi, etc., — și au să se trimită direcțiunii institutului.

VII. Institutul să ocupă și cu *cumpărarea, parcelarea și vânzarea de realități* (moșii, pământuri). Cererile pentru astfel de afaceri deasemenea au să se adreseze direcțiunii institutului.

VIII. Primește *depuneri spre fructificare*, după care plătește 4½—5% dobîndă curată. Pentru sume cari stau mai mult la institut plătește 5%. Darea de interese o plătește institutul. Depunerile făcute la institut, — chiar și sume mai mari, să pot ridica ori-și-cînd.

— *Depuneri mari cari să lasă la institut timp îndelungat, să primesc și dela corporațiuni morale și dela privați, pe lingă condiții deosebite, excepționale, mai bune!*

Depunerile făcute la filiala institutului în Vinț, în sume de peste 2000 de cor., să onorează cu 5½%.

Sedinte pentru acordarea de împrumuturi să tin la centrală în Orăștie Martia și Vinerea, în fiecare săptămîină. — La filială Joia în fiecare săptămîină!

Ori-ce informațiune ce să cere, să dă îndată și anume gratuit, atât la centrală, cit și la filială.

(415) 8—12

Direcțiunea.

Editor și redactor responsabil: Alexandru Iozon.

Pietri de moară din cea mai bună fabrică de acest fel »Königsberg«, să găsec în magazinul meu, și fiindcă le aduc cu vagonul întreg, le pot da cu 15% până la 20% mai ieftin ca alți vînzători cari aduc numai cite una-două. alui **Samuel Goldman** în Orăștie. Căutațile la: Magazinul de lemne

(454) 3—10

1 calfă și 1 învățacel

afllă aplicare îndată în prăvălia mixtă a subscrișului.

E de dorit ca calfa să fie om tiner și isteț.

Condiții bune.

A să adresa la: (447) 3—4

Ioan Comloși,

comerciant în *Dobra* (H.-Dobra).

Josef Bumbala
în Frankstadt a/r (Mähren) ofere cu prețurile de fabrică, direct privaților cu rambursă: Pinză patentă, Covoare de pat, Șifonuri, Damast de mătăsă, Tesetură de Rumburg și alți articli de țesătorie!
Mustre și catalog, franco. — Multe scrisori de mulțumită. Lucră cu 300 războaie!
(397) 9—13

CĂRĂMIZI ȘI ȚIGLE

să afllă în magazinul nostru din **Bistrița**, piața cailor Nr. 9, cu următoarele prețuri:

o mie de cărămizi	în magazin.	28 cor. — fil.
	în wagon la gara din Bistrița	34 cor. — fil.
o mie țigle (șirepuri)	în magazin.	15 cor. — fil.
	în wagon la gara din Bistrița	16 cor. 40 fil.

Cărămizile și țiglele (șirepurile) sunt de calitate superioară, *lucrate și arse foarte bine*, din vestitul lut mălos ce să afllă în Bistrița.

Comandele cu calea ferată să efectuesc prompt. Prețul să rambursează, dacă nu să statoresc altcum condițiile de liferare. Probe la cerere să trimit.

Societatea acționară de cărămidărie din Bistrița (Besztercze)

(444) 3—20

HERCULES

adeacă ca un urias, nu poate fi tot omul. Dar dacă cineva să simtă tot mereu slab și stors de puteri, îl dor toate membrele, e fără voe și fără energie, cu un cuvint e sleit cu trupul și cu sufletul, — acela are privilegiu a cunoaște un astfel de mod de tămăduire, cu ajutorul căruia își poate recisțiga puterile slăbite trupești și sufletesti. Cartea „Despre vindecarea electrică modernă” oă povețe asupra acestei lecuri. Dacă nu poți merge în persoană, scrie, pomenind foaia noastră, la adresa de mai jos, și vei căpăta franco, în cuvertă, în cinsă, cartea cu îndrumările. Iar de ne poți cerceta, îți arătăm gratis felul nostru de vindecare! — Volum deosebit pentru bărbați și pentru femei.

Institutul de ord. medicală ELECTRO-VITALIZER BUDAPESTA, Károly körút 2., télem. 51.

Cupon pentru carte gratis! Tao-l și trimite!

Inst. medical „Electro-Vitalizer” Budapest IV. Károly k. 2. féleml. 51.

Rog a-mi trimite, franco, Inchis, cartea despre „Cura modernă electrică”, pentru bărbați ori pentru femei.

Numele .....

Comuna și posta .....

Serlsoare de recunoștință.

Tipograful *Aszodi Blas* din *St.-Andres*, com. Blichș. Stim. dle Doctor! Cu aparatul electro-vitalizer cumpărat la Dv. în 20 Oct. 1908 mi-am găsit modul de vindecare dorit. El mi-a prefăcut organismul și-s bun de muncă și sănătos iară. 7 luni cercasem înzadar cu leacuri, îmi era tot mai rău. Nădejdea m'a îndemnat să tau aparatul galvanic al dv., și nu m'am înșelat. Mă mulțumesc și recomand acest aparat tuturor bolnavilor. (459) 1—4

„Tipografia Nouă” în Orăștie.